

Met volwassen geloofsleerlingen onderweg

Een handreiking voor plaatselijke
geloofsgemeenschappen

Diocesane werkgroep catechumenaat

Bisdom Antwerpen

2022

Inhoud

Cover	1
Inhoud	2
Voorwoord.....	2
1. De rol van de plaatselijke geloofsgemeenschap in het catechumenaat	4
a. Wie zijn de nieuwe geloofsleerlingen?	4
b. Hoe verloopt de christelijke initiatie van volwassenen vandaag?	5
c. Welke stappen houdt het traject van het catechumenaat in?	5
d. Waarvoor doe je beroep op de diocesane werkgroep?	7
e. Waarom is het onthaal door de plaatselijke gemeenschap zo belangrijk?	7
f. Hoe geloofsleerlingen onthalen en begeleiden als plaatselijke gemeenschap?	8
g. Welke bijzondere liturgische vieringen markeren het catechumenaat?	10
h. Wat houdt de persoonlijke begeleiding en onderscheiding op het traject in? ...	11
i. Wat is de roeping van peter en meter?	13
j. Wat zijn de te volgen administratieve stappen in het traject?	13
2. Concrete stappen om een ‘catechumenale’ gemeenschap te vormen	14
a. Bewust werken aan een voor nieuwkomers onthalende geloofsgemeenschap...14	
b. Als gelovige gemeenschap catechumenen leren verwelkomen en opnemen.....15	
Meer informatie?	20

Cover: schilderij door Vera Ockerman, lid van de diocesane werkgroep catechumenaat

Voorwoord

Welkom, beste lezer!

Misschien heb je al gehoord van het catechumenaat? Misschien kreeg je geloofsgemeenschap zelfs al de concrete vraag om een volwassen catechumeen te onthalen.

Een vruchtbare initiatie in het christelijk geloof vraagt een nauwe betrokkenheid van de geloofsgemeenschap bij dit unieke gebeuren.

Het is voor een geloofsgemeenschap een ongelooflijke kans en een bron van vreugde en vernieuwing om met één of meer nieuwe geloofsleerlingen op weg te gaan.

Deze brochure wil aan geloofsgemeenschappen inspiratie en enkele wegwijzers, tips en suggesties aanbieden, die gegroeid zijn vanuit de ervaring in ons bisdom en voortbouwen op een 'catechumenale' aanpak van de catechese.

In nummers 2 en 3 van het nieuwe *Directorium voor de catechese* (gepubliceerd in juni 2020), staan vlak na elkaar twee belangrijke krachtlijnen voor een catechumenale benadering van catechese.

Catechumenaat:

Nieuwe geloofsleerlingen (vanaf 14 jaar) die gedoopt willen worden volgen de weg van het catechumenaat. Zij doorlopen verschillende fasen in een traject van begeleide geloofsgroei en ingroeien in de kerkgemeenschap, gemarkeerd door liturgische vieringen.

Christelijke initiatie:

Vanouds werden geloofsleerlingen ingeleid en ingewijd in het geloof. Dat gebeurde door een intensief traject van initiatie, waarin gebed, bezinning en op het leven betrokken uitleg over de bijbel en de geloofsleer samenhangen. Het hoogtepunt van deze weg was de viering van de initiatiesacramenten: doopsel, vormsel en eucharistie, in die volgorde.

Een catechumenale benadering heeft vooreerst te maken met een op weg gaan en steeds blijven groeien in geloof, als christen persoonlijk en als geloofsgemeenschap.

Dat verwijst inderdaad naar de manier waarop volwassenen van oudsher een lange weg bewandelden naar het ontvangen van de initiatiesacramenten, vaak zonder op voorhand precies te weten wat de volgende stappen inhouden. Op dat vlak is het catechumenaat

voor de sacramenten van de **christelijke initiatie** ook vandaag een belangrijke bron van inspiratie.

Daarnaast verwijst die eigen benadering van het catechumenaat meer algemeen naar de manier waarop deze weg afgelegd wordt, namelijk begeleid – waarbij begeleide en begeleider, wederzijds in gesprek gaan, ervaringen delen en van elkaar leren. Tijd, reflectie, overweging, gebed en onderscheiding hebben in die weg van begeleiding een belangrijke en waardevolle plek.

1. DE ROL VAN DE PLAATSELIJKE GELOOFSGEMEENSCHAP IN HET CATECHUMENAAT

a. Wie zijn de nieuwe geloofsleerlingen?

“Ik heb het doopsel gevraagd om dichterbij God te zijn en om de doopmeter te kunnen worden van mijn schattig neefje Domingo.” – voormalig doopselkandidate Gitta

“Ik was protestant en mijn vrouw is katholiek. Ik zocht meer inspiratie, verbondenheid en verdieping van geloof. Ik kon na het vormsel beter betrokken zijn bij de katholieke gemeenschap” – voormalig vormselkandidaat Jaap

“Na een periode waarin ik me niet meer goed voelde was er per toeval een eucharistieviering voor een kerstfeest die me raakte, gevolgd door een gesprek met Pater Henri die vond dat het catechumenaat iets goeds voor mij was. Daar ik als kind te weinig geloof van de kerk had meegekregen leek het mij wel goed om ook deze kant van het geloof te leren kennen alvorens het oordeel te vormen dat reeds opgedrongen was bij de Jehovah's Getuigen.” – Voormalig doopselkandidate Vera.

“Mijn ouders hebben beslist om mij niet te laten dopen als baby zodat ik zelf op latere leeftijd zou kunnen beslissen of ik gedoopt wilde worden of niet.” – voormalig doopselkandidate Sarah (28)

“Met betrekking tot het sacrament van het vormsel hebben mijn ouders mijn broers en ik de vrijheid gegeven om hier zelf in te beslissen. Ondertussen stimuleerden ze ons wel om stappen te nemen in de vreugde van het geloof en vormde het geloof het fundament in ons gezin. En op een stevig fundament kan je bouwen!” – voormalig vormselkandidaat Isaac (26)

Uitzien naar een wereld volgens Gods hart én zelf beginnen aan een nieuw leven in het licht van het Evangelie van Jezus Christus, is voor mensen van onze tijd een echte uitdaging geworden.

Verrassend genoeg is er een groeiend aantal jonge en minder jonge tijdgenoten die dat verlangen ontdekken en die uitdaging aangaan. Soms maken zij een heuse bekering door of kiezen ze heel bewust om christen te worden en toe te treden tot de rooms-katholieke geloofsgemeenschap.

Soms spoort hun vraag naar het doopsel met een huwelijksvoorbereiding of met een opleiding tot godsdienstleerkracht. Soms ligt het verlangen om peter of meter te worden aan de oorsprong.

Elke geloofsleerling heeft zo zijn eigen verhaal en persoonlijke motivatie.

De **nieuwe geloofsleerlingen** komen uit alle sociale klassen en beroepsgroepen. Vaak behoren ze tot gemeenschappen van buitenlandse origine, maar er zijn ook Vlaamse mensen met een vage katholieke achtergrond die met overtuiging ingaan op Jezus' uitnodiging om zijn leerling te worden.

Nieuwe geloofsleerlingen: het gaat om een heel diverse groep van jongvolwassenen tot mensen die al volop in het leven staan, die als kind niet gedoopt of gevormd werden en die nu om verschillende redenen de initiatiesacramenten (doopsel, vormsel, eucharistie) wensen te ontvangen of te voltooien.

b. Hoe verloopt de christelijke initiatie van volwassenen vandaag?

Het traject dat de volwassen doopselkandidaten doorlopen volgt de '**Orde van dienst voor de initiatiesacramenten van volwassenen**' (Interdiocesane Commissie voor Liturgie, 2001), waarin niet alleen de viering van de sacramenten van doopsel, vormsel en eucharistie voor volwassenen, maar ook alle rituelen van het catechumenaat uitvoerig beschreven en toegelicht worden.

In 2020 brachten de Belgische bisschoppen een tekst uit met praktische richtlijnen over het verloop en de pastorale begeleiding in het kader van de christelijke initiatie voor volwassenen.

Ook voor 'vormselkandidaten' - volwassenen die reeds gedoopt zijn en die de voltooiing van de initiatie vragen door het vormsel en desgevallend de eucharistie - is een voorbereidingstijd nodig. Zij doorlopen een eigen voorbereidingstraject.

c. Welke stappen houdt het traject van het catechumenaat in?

"Bij één van de eerste vieringen in onze geloofsgemeenschap werd ik naar voor geroepen en mocht ik mezelf kort voorstellen. De priester zei toen tegen de gemeenschap dat ik altijd al gelovig was geweest en dat ik nu beslist had om mij te laten dopen. En zo werd ik voorgesteld aan de kerkgemeenschap. Dat was een fijn moment, de mensen waren over het algemeen heel vriendelijk en wensten me proficiat." – Voormalig doopselkandidate Sarah (28)

De tijd van het **precatechumenaat** is een tijd van geloofsverkenning en beginnende bekering. Van groeien van loutere nieuwsgierigheid naar authentiek verlangen. Van de kennismaking met gelovigen tot een ontmoeting met Jezus Christus als de Levende.

Het **traject van het catechumenaat** zelf begint als iemand zich als geloofsleerling aandient met de vraag om gedoopt te mogen worden. Tijdens een kennismakings- of **intakegesprek** wordt zijn of haar vraag vooreerst aandachtig en welwillend beluisterd.

De weg van het catechumenaat verloopt dan verder in verschillende fasen met overgangen telkens gemarkeerd door eigen **liturgische vieringen**.

Centraal staat hierbij de **doorlopende begeleiding van de kandidaat** in de plaatselijke geloofsgemeenschap (zie hierover verder onder punt f en h).

De viering van de uitverkiezing:

Tijdens een ontmoeting met de bisschop aan het begin van de Veertigdagentijd, geven de doopselkandidaten hun naam op en worden zij geroepen. Zo wordt de geloofsleerling nu een **doopselleerling**.

Een eerste belangrijke liturgische stap voor de kandidaat is diens **opname in het catechumenaat**. Die gebeurt in de plaatselijke geloofsgemeenschap, uiterlijk op de eerste zondag van de Advent. De catechumenen delen vanaf dat moment reeds in het leven van de plaatselijke kerkgemeenschap en ontmoeten daarnaast ook de bredere geloofsgemeenschap.

Tijdens de 40-dagentijd die het doopsel met Pasen voorafgaat, beleven de doopselkandidaten een intense tijd van zuivering voorbereiding die begint met de **naamopgave en de viering**

van de uitverkiezing door de bisschop.

Tijdens de paaswake worden de doopleerlingen **in hun eigen geloofsgemeenschap gedoopt**. Ze nemen meteen voor het eerst deel aan de eucharistie.

Na het doopsel breekt tijdens de 'Vijftigdagentijd' tussen Pasen en Pinksteren een periode van verdere inwijding aan, **mystagogie** genoemd. Op die manier maken de neofieten nader kennis met het christelijk geloof en het leven van de Kerk.

Op Pinksteren worden de kandidaten in de kathedraal samen **gevormd** door de bisschop.

Het catechumenaat kent 4 fasen:

- het precatechumenaat, als verkenningssfase
- het eigenlijke catechumenaat of de inwijding in het gelovige leven
- de directe voorbereiding op het ontvangen van de initiatiesacramenten
- de tijd van verdere inwijding of mystagogie.

Mystagogie is een duur en moeilijk woord dat stamt uit de vroegchristelijke initiatiepraktijk.

Als proces van innerlijke omvorming van de persoon en van verdere integratie en engagement in de geloofsgemeenschap, draagt het in belangrijke mate bij tot de groei van blijvende vruchten in het leven van de **neofieten** of nieuwgedoopten.

Voor de bijzondere liturgische vieringen voorafgaand aan het ontvangen van de initiatiesacramenten: zie verder onder punt g.

d. Waarvoor doe je een beroep op de diocesane werkgroep catechumenaat?

De **diocesane werkgroep** catechumenaat vergadert maandelijks onder leiding van de **diocesane verantwoordelijke**. De diocesane vieringen en ontmoetingsmomenten worden er voorbereid, ervaringen van de aanwezige begeleiders gedeeld en afspraken gemaakt over de belangrijke stappen in het traject.

Soms nemen volwassen kandidaten voor het doopsel of het vormsel zelf contact op met de pastorale eenheid of rechtstreeks met de diocesane verantwoordelijke. Wanneer de vraag via de pastorale eenheid komt, zal een priester, diaken, pastoraal werker of vrijwillige catechist contact opnemen met de **diocesane verantwoordelijke**.

Het team van de pastorale eenheid waar de catechumeen woont, wijst een **persoonlijke begeleider** aan, eventueel in overleg met de diocesane verantwoordelijke.

De leden van de werkgroep catechumenaat verzorgen mee de communicatie met de begeleiders van catechumenen en hun geloofsgemeenschappen. Ook nemen zij taken op tijdens de diocesane ontmoetingsmomenten en vieringen.

Jaarlijks organiseert de werkgroep een **open informatie- en uitwisselingsavond** voor plaatselijke begeleiders.

De werkgroep draagt ook haar steentje bij aan de bekendmaking van het catechumenaat ondermeer door een **video** (zie link via QR-code achteraan) en **werkmateriaal** voor begeleiders en plaatselijke geloofsgemeenschappen te verspreiden.

Het catechumenale traject houdt een aantal **administratieve stappen** in waarover de begeleider of iemand van de parochie met de diocesane verantwoordelijke communiceert (zie verder bij punt j).

e. Waarom is het onthaal door de plaatselijke geloofsgemeenschap zo belangrijk?

“Een biddende geloofsgemeenschap die echt belangstelling toont voor mensen en voor de weg die ze samen gaan, is een zegen. Een dragende gemeenschap die mensen hartelijk ontvangt en ondersteunt, daarvan heb ik altijd al gedroomd.” - Voormalig vormselkandidaat Alexander (53)

“Sinds het begin van mijn geloofsweg woon ik wekelijks de vieringen in mijn gemeenschap bij die zo stilaan mijn tweede thuis is geworden. Ik werd op een heel hartelijke manier verwelkomd in deze gemeenschap en voelde mij er meteen thuis. Gastvrijheid en belangstelling voor nieuwkomers zitten in het DNA van mijn geloofsgemeenschap en maken mij gelukkig.” - Voormalig vormselkandidaat Alexander (53)

Het is van belang voor elke geloofsleerling om opgenomen te worden in een **dynamische geloofsgemeenschap** die zorg kan dragen voor een warm onthaal en ontmoeting, voor de vereiste begeleiding en een goede menselijke, gelovig-spirituele en liturgische omkadering.

Geloofsleerlingen helpen thuis te komen in de plaatselijke geloofsgemeenschap is een dankbare en belangrijke opdracht én een kans om te groeien in geloof: niet alleen voor de begeleiders van de catechumenen maar bovenal voor de geloofsgemeenschap en elk van haar leden.

Zonder die tijdens het catechumenaal traject organisch gegroeide of versterkte band met een levende geloofsgemeenschap komt een nieuwe christen immers niet tot volle bloei en belandt hij of zij vroeg of laat in de ‘woestijn’ van een strikt private geloofsbeleving.

Geloofsgetuigen gezocht:

Voor wie Christus beter wil leren kennen en volgen is de enthousiaste geloofsgetuigenis en het gastvrij onthaald en stap-voor-stap thuiskomen in het leven van de gemeenschap van medegelovigen van cruciaal belang.

Als de geloofsleerling bepaalde eigen verwachtingen heeft, is het natuurlijk ook heel fijn als de geloofsgemeenschap daarvoor open staat, in de mate van het mogelijke.

De persoonlijke oproepen “Kom en zie” en “Ga je mee op weg?” mogen in beide richtingen weerklinken: wederkerig tussen geloofsleerling en geloofsgemeenschap.

Als concreet onderbouwde uitnodiging zal dit voor de geloofsleerling de deur openen naar een nieuwe beleving van de realiteit van het gelovig worden, samen met andere

leerlingen van Christus.

Het opent ook de geloofsgemeenschap voor het ontvangen van de genade van nieuw-leven-in-de-Geest in haar midden. De catechumeen en de gelovige gemeenschap zijn voor elkaar een kostbaar ‘geschenk’. Zij kunnen elkaar helpen groeien, vernieuwen en ‘opnieuw geboren’ worden.

f. Hoe geloofsleerlingen onthalen en begeleiden als plaatselijke geloofsgemeenschap?

“Tijdens mijn traject ging ik samen met nog iemand die zich ging laten dopen elke maand naar de eucharistieviering in mijn gemeenschap. De aanwezige gelovigen waren altijd heel hartelijk. We werden altijd warm onthaald en dat gaf een goed gevoel. Ze waren blij en trots dat wij er waren en wilden graag een babbeltje doen met ons. Dat stelde me erg gerust.” – Voormalig doopselkandidate Eline (21)

“De maandelijkse gezinsvieringen in onze gemeenschap vind ik heel fijn. Dat zijn heel mooie en moderne gezinsvieringen, telkens op de vierde zondag van de maand. Gewoon het samen zijn en samen vieren, dat is zalig. Er is op die vieringen altijd heel veel muziek, ook live gespeeld en gezongen. Na de viering drinken we altijd nog koffie of thee met z’n allen. Dat alles samen is zoiets speciaals, het is heel leuk om daar deel van te mogen uitmaken.” – Voormalig vormselkandidate Ellen (20)

“Doordat mijn vriend en ik gingen trouwen en ik me ging laten dopen waren we op zoek naar een geschikte kerk waar we ons goed voelden. Ook het contact met de pastoor vonden we wel belangrijk. Uiteindelijk zijn we dan terecht gekomen in onze huidige gemeenschap. Ik was daar eens naar een eucharistieviering geweest en dat was een heel mooie, leuke dienst, waar werd gezongen. Er was veel volk en er hing een vreugdige sfeer, dus dat sprak me wel aan.” – Voormalig doopselkandidate Sarah (28)

Het onthalen en helpen christen worden van een (jong)volwassene is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap een mooie taak. Meestal zal die geloofsgemeenschap een parochie zijn in de pastorale eenheid waartoe de kandidaat behoort.

Niet alle geloofsleerlingen hebben meteen een band met een plaatselijke geloofsgemeenschap en niet alle geloofsgemeenschappen zijn voldoende ingesteld op het onthaal van nieuwkomers. In zulke situaties kan men uitwijken naar een gemeenschap waar de kandidaat beter wordt opgevangen. In dit verband waken de teamleden van de pastorale eenheid van bij de aanvang over een goede **geestelijke en pastorale onderscheiding** in functie van de noden van de kandidaat en de mogelijkheden van een gemeenschap.

Geestelijke onderscheiding: heeft niets te maken met het bekomen van een ereteken of goede examenresultaten.

Het is een manier om luisterend naar de H. Geest op spiritueel-pastoraal niveau een goede keuze te maken, na afweging van subjectieve en objectieve factoren.

Wanneer iemand zich aanmeldt voor het catechumenaat, vertrouwt de pastorale verantwoordelijke van de plaatselijke gemeenschap of van de pastorale eenheid de **geloofsbegeleiding** toe aan een christen die met het parcours en de eigen benadering van het catechumenaat vertrouwd is.

Begeleidend groepje van gelovigen:

dit groepje kan naast één of meer catechumenen en hun persoonlijke begeleider, bestaan uit een kennis of familielid, peter en/of meter (bij voorkeur vanuit de geloofsgemeenschap), andere mensen die de band met de plaatselijke gemeenschap tot stand brengen, een pastorale verantwoordelijke...

In overleg met de pastorale verantwoordelijke, zal die rond de kandidaat een **begeleidend groepje van gelovigen** uit de bredere geloofsgemeenschap samenstellen (bijvoorbeeld ter gelegenheid van de voorbereiding op een viering).

Ook **voormalige doopselkandidaten** kunnen iets van de nog frisse vreugde en de genade die zij ontvingen laten doorklinken in een persoonlijke getuigenis.

De begeleiding van een geloofsleerling is dus evenzeer een opdracht voor de hele plaatselijke gemeenschap van de gedoopten. Zij vormen immers de **gelovige familie** die de catechumeen verwelkomt in hun midden.

Bij het voortgaan op de catechumenale weg zal de geloofsleerling stap voor stap geïntroduceerd worden in het leven van de plaatselijke christelijke gemeenschap en er deel van gaan uitmaken. Naar aanleiding van diens regelmatige deelname aan de zondagsvieringen kan de betrokkenheid van de geloofsgemeenschap verder geconcretiseerd worden. Een catechumeen zal ook gesterkt worden wanneer er bij die gelegenheid met of voor hem of haar gebeden wordt om de hulp van de H. Geest. Een aantal gelovigen kan ook uitgenodigd worden een gebedskring te vormen rond de geloofsleerling.

Voor concrete tips en suggesties in dit verband zie deel 2 van deze brochure.

g. Welke bijzondere liturgische vieringen markeren het catechumenaat?

“De eucharistie heeft me bemoedigd om stil te staan bij het sacrament van het vormsel en heeft de bal doen rollen om verdere stappen te nemen in mijn zoektocht op weg naar het vormsel.” – Voormalig vormselkandidaat Isaac (26)

Tijdens de **opname in het catechumenaat** in een viering van de plaatselijke gemeenschap - uiterlijk bij de **aanvang van de Advent** – wordt de kandidaat getekend met het kruisteken en ontvangt hij of zij een exemplaar van de Bijbel.

Mits de doopselkandidaat het catechumenaal traject met vrucht heeft doorlopen en door de bisschop is geroepen tijdens de **naamopgave en uitverkiezingsviering** (bij de **aanvang van de Veertigdagentijd** in de kathedraal) wordt de kandidaat tot het doopsel toegelaten.

De bijzondere vieringen op weg naar doopsel en vormsel zijn:

- opname in het catechumenaat
- naamopgave en uitverkiezing
- de dooponderzoeken
- Effata-ritus
- zalving met catechumenenolie

De lezingen van de A-cyclus : de ontmoeting van Jezus met de Samaritaanse vrouw bij de bron, de genezing van de blindgeborene en de opwekking van Lazarus. Jezus wil levend water, licht en leven zijn voor de catechumenen.

De orde van dienst voorziet in de loop van de **Veertigdagentijd** nog een aantal betekenisvolle vieringen en rituelen die de tijd van intense voorbereiding (**periode van innerlijke zuivering en verlichting** genaamd) markeren om de doopselkandidaat te sterken en steunen in zijn of haar weg.

Evangelielezingen te nemen uit de **A-cyclus**. Zij zijn in het bijzonder afgestemd op de situatie van doopselkandidaten

Tijdens de dooponderzoeken wordt de doopselkandidaat uitgenodigd om samen met de begeleider in het eigen hart te kijken: wat mag er in mezelf nog genezen en hoe kan ik het goede in mij versterken?

Tijdens de derde, vierde en vijfde zondag van de veertigdagentijd kunnen de zogenaamde **‘doopselonderzoeken’** plaats vinden.

“Effeta” betekent: “ga open” om het geloof dat je met je oren hebt vernomen, met je mond te belijden, tot lof en eer van God.

Indien mogelijk komt men op de morgen van **Stille Zaterdag** opnieuw samen met de doopselkandidaten, om zich door gebed en overweging voor te bereiden op de viering van de komende Paasnacht. Dan kan de **‘effeta-ritus’** plaatsvinden. Daarna wordt de geloofsbelijdenis uitgesproken en ontvangt de doopselkandidaat de **zalving met catechumenenolie**.

- h. Wat houdt de persoonlijke begeleiding en onderscheiding op het traject van het catechumenaat concreet in?

“Door die gesprekken kreeg ik meer inzicht in mezelf en voelde me dicht bij God. Ik kreeg meer rust met alles en heb mezelf vergeven wat mij dwars zat in mijn verleden.” – voormalig doopselkandidate Gitta

Mijn begeleiders op weg naar het vormsel waren mijn pastoor en mijn ouders. Hun ondersteuning en daarnaast ook de ervaringen, kansen en de talrijke ontmoetingen in mijn zoektocht hebben me gevormd om stappen te nemen richting het vormsel. Kortom, de brede geloofsgemeenschap heeft me in de zekere zin begeleid op weg naar het vormsel.” - Voormalig vormselkandidaat Isaac (26)

“Een moment dat me altijd is bijgebleven is één van mijn catechesebijeenkomsten. We zaten bij de diaken thuis en het ging over de verschillende Bijbelvertalingen van één verhaal. De gezelligheid die er toen heerste, dat was een soort van thuiskomen. Je kan tot op een ander niveau met iemand verbinden en dat heeft me doen inzien dat ik echt wel op mijn plek zat.” - Voormalig vormselkandidate Ellen (20)

“Wat ik heel fijn vond tijdens mijn traject is dat ik samen met iemand anders de catechese volgde en het vormsel kon doen. Het is leuk als je iemand hebt waar je iets mee kan delen. Ik kon het ook heel goed vinden met mijn persoonlijke begeleider, we hebben daar een goeie vriendschap aan over gehouden.” – Voormalig vormselkandidate Ellen (20)

De aangewezen persoonlijke begeleider zal in de fase van het **precatechumenaat** normaal het eerste gesprek voeren met degene die zich aanmeldt. Tijdens dit gesprek zal de begeleider trachten een helder beeld te krijgen over diens persoon, situatie en motivatie.

Tijdens het hele traject van het catechumenaat is de persoonlijke begeleider, als voornaamste gesprekspartner en **vertrouwenspersoon**, de kandidaat het meest nabij.

Een persoonlijke begeleider is meer dan een **catechist**. Hij of zij bemiddelt en ondersteunt het **werk dat de H. Geest verricht** in het hart van de begeleide.

Een **parcours van geloofsgroei** stemt de begeleiding af op de situatie en de specifieke noden en levensvragen van de kandidaat.

Als **tochtgenoot** zal hij of zij regelmatig met de catechumeen - of als er meerdere zijn samen met andere kandidaten - in dialoog treden, welwillend luisteren naar diens vragen en twijfels, (om)vormende geloofsgesprekken voeren. Eventueel samen met het team van de pastorale eenheid of de diocesane verantwoordelijke voor het catechumenaat, zal de persoonlijke begeleider een parcours van geloofsgroei uitstippelen.

De **eigen benadering van het catechumenaat** legt de nadruk op initiatie of beleefde 'inwijding in het geloof' d.w.z. voorbij een catechese als louter informatieoverdracht.

De persoonlijke begeleider zal de kandidaat zo nodig op weg zetten in **liturgiebeleving, Bijbel lezen en persoonlijk gebed**. Daarnaast zal de kandidaat kennis maken met de concrete sociale en morele implicaties van het leven volgens het Evangelie en met de bredere geloofsgemeenschap. Het is wenselijk de kandidaat te betrekken bij de voorbereiding van de liturgische vieringen.

Eerder dan het in detail op voorhand uitleggen van wat er precies zal gebeuren in de betrokken rituelen vraagt de eigen benadering van het catechumenaat om de kandidaat voor te bereiden om tot een **innerlijk beleving en persoonlijk integratie van de grote geloofsmysterieën** (initiatiesacramenten als genadegebeuren van Godswege) te komen. Het duiden van het beleefde sacramenteel gebeuren zal daarom bij voorkeur na het ontvangen van de initiatiesacramenten gebeuren tijdens de fase van de mystagogie (zie c).

Van de persoonlijke begeleider wordt niet alleen verwacht dat hij of zij vertrouwd is met het hele traject van het catechumenaat en de orde van dienst. Hij of zij moet ook geestelijk kunnen onderscheiden waar de kandidaat staat op de weg van geloof en bekering en de bisschop hierover desgevraagd adviseren. Vanuit deze onderscheiding zal de persoonlijke begeleider - gedurende de tijd die daarvoor nodig is - met de kandidaat mee op weg gaan naar de initiatiesacramenten. De **duurtijd van een begeleiding is dan ook geen op voorhand vastliggend gegeven**.

Het is mede de taak van de persoonlijke begeleider om samen met de bisschop te **onderscheiden of een kandidaat klaar is om de initiatiesacramenten te ontvangen**.

Een **bekering vanuit een andere geloofstraditie** gaat vaak gepaard met specifieke verwachtingen en problemen en vraagt een aangepaste aanpak van de begeleiding.

Bijzondere aandacht en zorg is aangewezen wanneer iemand uit een **andere geloofstraditie** het verlangen uitspreekt om christen te worden. Dit vereist geen extra administratieve stappen bij de aanvang van het precatechumenaat, maar wel een geduldige en respectvolle uitklaring van verschillende elementen: verlangens, wensen, argumenten, bezwaren, zorgen en visie van familie en vrienden.

i. Wat is de roeping van peter en meter?

“Jouw meter zijn is één van jouw tochtgenoten worden. Het is je begeleiden op je weg door het leven. Het is jou helpen zoeken naar het goede voor jezelf en voor anderen. Het is meewerken aan je geloofsgroei. Meter zijn betekent voor mij dat ik je God mag laten ontdekken als onze bron van leven en liefde.” – Een meter van een doopselkandidaat

Bij de volwassenendoop treden een meter en peter vaak enkel op als getuigen van het doopsel. Meter en peter, of enkele parochianen, zijn naast getuigen echter vaak ook diegenen die de volwassene in zijn of haar keuze van bij het begin hebben ondersteund en geestelijk begeleid. Ondersteuning en begeleiding van de kandidaat-dopeling zijn bij een volwassenendoop vandaag erg belangrijk.

In aanloop naar de volwassenendoop maken de parochianen of de meter en peter de kandidaat-dopeling samen met de persoonlijke begeleider vertrouwd met het christelijk geloof en met de gewoonten en gebruiken van de specifieke gemeenschap waarin hij of zij zal worden opgenomen.

Meters en peters kunnen in hun manier van leven getuigen van God als bron van leven en liefde. Zij kunnen tonen dat hun zorg en verantwoordelijkheid voor de geloofsleerlingen wordt geïnspireerd en gevoed door God die met alle mensen een relatie wil aangaan.

Meters en peters zijn op de eerste plaats geloofsgenoten, vertrouwenspersonen in het ontdekken van de diepgang van het leven.

Het eigen geloofsgetuigenis van de meter en/of de peter kan de catechumenen inspireren en bemoedigen. Hoe ben ik zelf tot geloof gekomen? Wat spreekt mij aan, wat betekent geloven voor mij?

j. Wat zijn de te volgen administratieve stappen in het traject van het catechumenaat?

Alle formulieren in verband met de administratieve stappen zijn te vinden op [de website van het bisdom Antwerpen](#).

De naam en gegevens van de persoon die zich aanmeldt worden voorafgaand aan de opname in het catechumenaat doorgegeven aan de diocesane verantwoordelijke en het bisdom via een **intakeformulier**, getekend door kandidaat en begeleider (luik A).

Na de opname in het catechumenaat wordt de **pastorale fiche** ingevuld (luik B) met een uitgebreide motivatie en aanvraag aan de bisschop. Ook dit formulier wordt doorgegeven aan de diocesane

verantwoordelijke, uiterlijk voor de uitverkiezing.

2. CONCRETE STAPPEN OM EEN 'CATECHUMENALE' GEMEENSCHAP TE WORDEN

a. Bewust werken aan een onthalende geloofsgemeenschap voor nieuwkomers in het algemeen door:

1. **Bouwen aan een vitale, broederlijke en zusterlijke, getuigende en onthalende geloofsgemeenschap op mensenmaat**

Nieuwkomers in het algemeen, maar ook herintreders, armen, vreemdelingen kwetsbare mensen... voelen zich in zulk een gemeenschap snel welkom.

"Ik mocht er een warmte en liefde ervaren die ik voorheen nog nooit had ervaren"- Voormalig vormselkandidate Vera

2. **Werken aan een permanente catechese voor verschillende leeftijden als gezamenlijk opdracht van en voor alle leden van de gemeenschap**

Zo zal de gemeenschap als geheel – en niet enkel de catechisten en pastoraal-werkenden - instaan voor verkondiging, catechese en mystagogie.

3. **Een synodale en dialogale ingesteldheid bevorderen**

Een synodale ingesteldheid staat voor de bereidheid om in een respectvolle dialoog samen te luisteren naar de stem van de Geest en tot een gemeenschappelijke onderscheiding te komen. Om het aanvoelen van wat zacht, wijs, moedig, eenvoudig, waar is. Om te laten varen wat niet van de Geest komt.

Zulk een ingesteldheid stimuleert en motiveert alle leden van de gemeenschap om in samenspraak, gezamenlijk verantwoordelijkheid op te nemen voor het geheel. Dit naast de specifieke taken en verantwoordelijkheden die aan sommigen worden toevertrouwd.

"Wat mij aanspreekt in de parochie is het samen beleven van het geloof tijdens vieringen, bedevaarten enz..., de samenhang bij parochie-evenementen, de oprechte belangstelling en hulp naar elkaar toe. Ik ben blij dat ik en mijn man ook ons steentje kunnen bijdragen aan de gemeenschap. Geloven is een houvast en een leerproces en dat is zo prettig om te ervaren – Voormalig vormselkandidate Vera"

4. **Aandacht blijven schenken aan de kwaliteit van persoonlijke contacten en relaties binnen de ruimere gemeenschap, bij het uitbouwen van een georganiseerd onthaal.**

De combinatie van een eenvoudige, getuigende, open en geëngageerde geloofstaal met vriendschap en broederlijke/zusterlijke betrokkenheid doet wonderen.

5. **Een rondleiding in het kerkgebouw maken met nieuwkomers om hen de gewijde ruimte en de christelijke symboliek van voorwerpen voor de eredienst te laten ontdekken**

Hierbij past een liturgische catechese met een verkenning van de eucharistie en de andere sacramenten.

“Het is belangrijk de persoon te betrekken bij activiteiten en naar hem/haar te luisteren en uit te nodigen om meer te doen dan enkel naar de mis gaan”. – Voormalig vormselkandidaat Jaap.

6. Nieuwkomers deel laten nemen aan de uiteenlopende activiteiten van de gemeenschap om hen zo de verschillende dimensies van het christelijke leven te laten ontdekken

Dit is bijvoorbeeld mogelijk door een kennismakingsbezoek aan concrete caritatieve projecten, een gebeds- of Bijbelgroep, de jeugdwerking

7. Nieuwkomers niet te snel inschakelen om “gaten te vullen”

“We hebben te weinig catechisten. Zou X niet kunnen helpen in de catechesewerking?”, is een vraag die niet te snel moet komen. Ze kan een nieuwkomer afstoten wanneer ze niet past bij diens verwachtingen of verlangens. Op termijn kan het zich inzetten voor een gepast engagement wel een sterkere band met de gemeenschap laten groeien.

8. **Nieuwkomers een authentieke getuigenis laten ervaren van een gastvrije geloofsgemeenschap**

Het gaat er om de nieuwkomer kennis te laten ervaren hoe de gemeenschap als geheel die de christelijke gastvrijheid in zich draagt. Deze houding van gastvrijheid kan men al aanleren in kleine lees- of gebedsgroepen. Dat maakt iets los. Het is een bewustwording dat iedereen als kerkganger daartoe geroepen is.

- b. Als gelovige gemeenschap in het bijzonder catechumenen leren verwelkomen en opnemen door:

1. **Zich goed informeren als lokale gemeenschap over het verloop en de verschillende dimensies van het catechumenale project in het bisdom (vorming, informatie, communicatie)**

Als een gemeenschap eigen accenten wil leggen of een aangepast vormingsparcours uitstippelen, krijgt ze zo beter zicht op datgene wat ze zelf anders doet en kan zij ook beter de redenen daarvoor aangeven in functie van de eigen lokale behoeften. De diocesane werkgroep catechumenaat staat hiervoor ter beschikking met advies.

2. Tijdig (voor de zomer, begin najaar ten laatste) de bijzondere liturgische momenten van het catechumenaat opnemen in de kalenderplanning van de gemeenschap (opnameviering, scrutinia, overhandiging H. Schrift, doopsel) in functie van een voorzienbaar traject met een kandidaat

Aan het begin van het werkjaar kan dan verder overlegd worden wie er aan deze liturgische momenten zal deelnemen en wie naar de diocesane bijeenkomsten zal meegaan of afgevaardigd zal worden. Een tijdige kalenderplanning zal heel wat minder evident worden als de kandidaat pas ná het begin van het werkjaar instroomt. Daarom zal men zo mogelijk de kandidaat al een eerste keer ontmoeten kort na Pinksteren en eventueel een aanvang maken met de begeleiding in het kader van het precatechumenaat.

3. Een doopselkandidaat of -kandidaten menselijk en gelovig onthalen en laten beginnen met een welwillend beluisteren daar waar hij of zij staat op zijn of haar geloofsweg

Dit vraagt om aandacht voor de eigen spirituele en menselijke noden van de doopselkandidaat binnen het ruimere traject van de voorbereiding op de initiatiesacramenten. Centraal staat hierbij het 'intakegesprek': zoeken te begrijpen welke levensfeiten en geloofsvragen voor de kandidaat van belang zijn als *startpunt* voor het individueel traject en de integratie in de geloofsgemeenschap. Deze persoonlijke elementen kunnen progressief uitgezuiverd, verruimd en verdiept worden vanuit de inhoud en de doelstellingen van het algemeen catechumenaal begeleidingstraject voor alle kandidaten, om uit te komen bij de geloofsbelijdenis (levend, expliciet, handelend) en de viering van het doopsel, het vormsel en de eucharistie als *eindpunt*. Hierbij horen eveneens de noodzakelijke onderscheidingsmomenten, persoonlijk en eventueel gemeenschappelijk, om te zien hoe en in hoeverre de kandidaat gelovig doorgroeit.

"Onthaal impliceert goed inlichten wat er allemaal te gebeuren staat. De mensen laten in hun waarde/eigenheid en de tijd geven om te groeien in het geloof. Zeker gaandeweg informeren of de persoon zich goed voelt in de groep. Oprechte belangstelling in de persoon en zijn familie. Wat vind deze persoon belangrijk in het leven wat is zijn doel. Als er dingen veranderen zoals lessen die niet doorgaan in het programma op tijd inlichten".- Voormalig vormselkandidate Vera.

“De begeleiding gebeurde in groepsverband met twee andere geloofsleerlingen. Dat is een erg verrijkende ervaring. Tijdens de Veertigdagentijd lazen we samen enkele doopverhalen uit de Bijbel en gingen dan over de boodschap van de lezingen met elkaar in gesprek. Ik leerde er om in alle vrijheid samen met anderen over mijn geloof, mijn verlangens, mijn vragen, mijn twijfels... te spreken. We leerden van elkaar en groeiden in geloof ook door elkaar te beluisteren.” - Voormalig vormselkandidaat Alexander (53)

4. Een of meer personen binnen de eigen geloofsgemeenschap uitnodigen zich beschikbaar te stellen om catechumenen te begeleiden

Bij voorkeur gaat het om iemand die een gerijpt geloof heeft naast het vereiste charisma en die bereid is zich tot begeleider van catechumenen te laten vormen.

5. Een ontmoetingsplek en begeleidingsgroepje voorzien zoals een kleine fraterniteit, een huiskerk, geloofskring of gebedsgroep...

Zo wordt een humane ruimte aangeboden waar catechumenen echt beluisterd worden en zich veilig mogen weten. Waar het geloof spontaan voorgeleefd en beleefd wordt en in vrijheid vanuit het leven getuigd, gedeeld en uitgewisseld wordt ook over hun specifieke vragen en

ervaringen. Zo krijgen catechumenen de kans het geloof persoonlijk te ontdekken en te beleven om van daaruit op zoek te gaan naar de inhoud en verwoording ervan. Het kan gebeuren dat ook de gelovigen vragen of onduidelijkheden zien, waardoor een verdiepend gespreksmoment kan ontstaan voor alle betrokkenen en uiteindelijk ook voor de gemeenschap.

6. Een goed evenwicht vinden tussen persoonlijke begeleiding en de kansen tot geloofsvorming en uitwisseling in groepsverband

Geloofsuitwisseling samen met recent gedoopten, met een leeftijdsgenoot of met een ervaringsdeelgenoot, is zeer belangrijk. Ook kunnen bijvoorbeeld na de eucharistieviering enkele leden van de geloofsgemeenschap samen met de doopleerlingen in gesprek gaan tijdens een deelmoment.

7. Als gemeenschap meeleven met de doopselkandidaat en hem of haar te ondersteunen door gebed, persoonlijke aandacht en aanmoediging

Het kan bijvoorbeeld gaan om een voorbede voor de kandidaat in de liturgie of in een daarvoor samengesteld gebedsgroepje. Na de viering kan de kandidaat door de gemeenschap begroet en aangesproken worden, zodat hij of zij zich gezien weet.

“De weg was voor mij een boeiend leerproces, de verhalen, de eigen inbreng van de medevormsel of doopselkandidaten waren inspirerend en brachten me stilaan uiteindelijk bij het ware geloof waarbij ik me goed voelde. Vooral de vrijheid van het zelf mogen denken en ook vragen mogen stellen sprak me aan....” – Voormalig vormselkandidate Vera

“Mijn persoonlijke begeleider op weg naar het vormsel was misdienaar en hij vroeg mij of ik geïnteresseerd was in misdienaar worden. Ik vond dat wel interessant, maar ik wilde eerste weten wat dat inhield. Daarom kreeg ik tijdens de catechese een introductie op het misdienaar zijn. Ik heb daarna een paar keer mee geholpen als misdienaar en ik vond het zo leuk dat ik dat gewoon ben blijven doen!” – Voormalig vormselkandidaat Ellen (20)

8. De gemeenschap betrekken bij de belangrijke momenten van onderscheiding tijdens het catechumenaal traject

Dit kan al beginnen vanaf het pre-catechumenaat of vanaf de opname in het catechumenaat.

Helpende aanwezigheid toont de verbondenheid van en in de gemeenschap. Leden van de gemeenschap kunnen bijvoorbeeld mee onderscheiden bij het uitwerken van het

persoonlijke traject van de kandidaat.

9. De bijzondere vieringen met geloofsleerlingen vooraf aankondigen in *Kerk&Leven*

Er kunnen hierover ook mededelingen gebeuren tijdens een viering en de kandidaat kan bij zo een gelegenheid aan de gemeenschap worden voorgesteld. Dit alles met respect voor de privacy en voorkeuren van de kandidaat.

10. De geloofsleerling uitnodigen om mee een handje toe te steken, bijvoorbeeld met het onderhoud, bloemen of versiering van de kerk. Dit kan ook verkondigend en catechetisch werken

“In het begeleidingstraject zou ik ook iets opnemen van de ervaringen en teksten van de eerste christenen, die als basis dienen van de huidige kerk.”- Voormalig vormselkandidaat Jaap.

Men kan daarbij best oog hebben voor de specifieke wensen en verwachtingen van de kandidaten.

*“Je gedragen en ondersteund
weten door de
geloofsgemeenschap is
belangrijk, maar ook de nazorg is
van belang. Ook na het vormsel
dienen we elkaar te
ondersteunen als
geloofsgemeenschap om ons
verder te ‘vormen’ in het geloof.
Dat is een proces dat moet blijven
duren tot de eindstreep.” –
voormalig vormselkandidaat
Isaac (26)*

11. Betrokken blijven bij de pas gedoopten of gevormden nadat zij de sacramenten ontvingen.

Om een duurzame verbondenheid en geloofsengagement in gemeenschap te laten groeien, is het belangrijk dat de pas gedoopten of gevormden zich thuis blijven voelen in de gemeenschap. Positieve gevoelens van erbij horen kunnen alleen maar toenemen als zij zich blijvend gezien en gehoord weten in de gemeenschap. Hier bestaat ook de mogelijkheid om hen een weg van verdere geloofsverdieping aan te bieden in de geest van de mystagogie.

En daarna?

Je geloofsleerling is nu een volwaardig lid van de gemeenschap en mag verder worden begeleid en op weg gezet in het leven als christen. Je kan hem of haar ook wijzen op het bestaan van IJD, CCV,... . Het zijn organisaties die plekken van ontmoeting, gesprek, vorming, getuigenis, uitwisseling voorzien, waar de weg in het geloof verder uitgediept kan worden.

Voor meer info, surf naar de website van IJD en CCV:

www.ijd.be

<https://www.kerknet.be/organisatie/ccv-antwerpen>

Meer informatie?

Wil je meer te weten komen over de weg van het catechumenaat in bisdom Antwerpen? Scan onderstaande QR-code of surf naar <https://www.kerknet.be/bisdom-antwerpen/artikel/de-weg-van-het-catechumenaat-het-bisdom-antwerpen>

Wil je het filmpje 'Verlangen naar nieuw leven' over het catechumenaat in Antwerpen bekijken? Scan dan onderstaande QR-code of surf naar <https://www.youtube.com/watch?v=gNjyGZ1zZKs>

Diocesane werkgroep catechumenaat

Bisdom Antwerpen

Schoenmarkt 2

2000 Antwerpen

catechumenaat@bisdomantwerpen.be

